συλλογὴ ἢ ποιήματα τοῦ Νεφῆ· § قورمق — συγκαλῶ συμβούλιον· || اولق — γίνεται συμβούλιον ὑπουργικόν, ἢ στρατιωτικόν, ἢ ἀνωτέρων ὑπαλλήλων· || طورمق — ἵσταμαι ὄρθιος ἐνώπιον ἀνωτέρου ἢ ἐξόχου προσώπου ὅπως λάβω τὰς διαταγὰς ἢ τὸν χαιρετισμὸν αὐτοῦ· § ἄθροισμα 50 ἢ 100 οἰκιῶν διεσπαρμένων, θεωρουμένων ὡς ἓν χωρίον καὶ οὕτω καταγραφομένων· τὰ τοιαῦτα χωρία εὑρίσκονται ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ ἰδίᾳ ἐν τοῖς Σανδζακίοις Μπολοῦ καὶ Δζανίκ· § πλθ. ἀρσ. دواوين ντεβαβίν.

دیوانچه } Π. ντιβαν-τσέ, ὄν. μικρὰ συλλογὴ ποιημάτων : شناسی — μικρὰ συλλογὴ ποιημάτων τοῦ Σινασῆ.

دیوانخانه } Π. ντιβαν-χανέ, ὄν. αἴθουσα συμβουλίου, δικαστηρίου· § μεγάλη αἴθουσα, προθάλαμος.

دیوانه } Π. ντιβανέ, ἐπθ. παράφρων, τρελλός, μωρός, ἀνόητος.

دیوانه‌جه } Τ. ντιβανέ-τζε, ἐπρ. παραφρόνως, ἀνοήτως, μωρῶς.

دیوانه‌لك } Τ. ντιβανε-λίκ, ἀφ. παραφροσύνη, μωρία, ἀνοησία.

دیوانی } Α. ντιβαν-ί, ἐπθ. ὁ ἀνήκων εἰς τὸ Διβάνιον, τὴν Αὐλήν: خط — γραφὴ τοῦ Διβανίου, ἤτοι ἐν χρήσει πρὸς γραφὴν Φερμανίων καὶ Βερατίων· § θ. دیوانیه.

دیوث } Α. ντεγγιούς, ὄν. ὁ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γυναικὶ προαγωγός, μαστροπὸς γινόμενος.

دیوثلق } Τ. ντεγγιουσ-λούκ, ὄν. μαστροπεία.

دیویرمك } Τ. ντεβιρμέκ, دیورلك ντεβιρμλέκ, βλ. دورمك، دورلك.

دیوشرمك } Τ. ντεβσιρμέκ, βλ. دوشرمك.

دیون } Α. ντογιούν [πλθ. τοῦ دين ντέϊν] ὄν. χρέη: عمومیه — δημόσιον χρέος· || — منتظمه χρέος κεκανονισμένον· || — غير منتظمه χρέος ἀκανόνιστον, κυμαινόμενον.

دیونات } Α. ντογιουνάτ [β' πλθ. τοῦ دين ντέϊν, ἐκ τοῦ ديون] ὄν. χρέη.

دیویت } ντιβίτ, βλ. دويت.

دیه } Τ. ντεγιέ, βλ. دیو.

دیه } Π. ντιγε, βλ. ده.

دیهیم } Π. ντιχίμ, ὄν. διάδημα, στέμμα: — آرای سلطنت ντιχίμ-ἀράϊ σαλτανάτ, ὁ κοσμῶν τὸ διάδημα τῆς βασιλείας || — معالی وسیم خلافت و سلطنت τὸ ὑψηλαῖς ἀρεταῖς σεσημασμένον [μεαλὶ-βεσίμ] διάδημα τῆς Καλιφείας καὶ Βασιλείας [τῶν Σουλτάνων].

ذ

ذ } ζάλ, ἑνδέκατον γράμμα τοῦ τουρκικοῦ ἀλφαβήτου, ἀπαντῶν μόνον ἐν λέξεσιν ἀραβικαῖς καὶ ἔν τισι περσικαῖς καὶ προφερόμενον ἐν μὲν τῇ ἀραβικῇ ὡς τὸ δ τῆς ἑλληνικῆς, ἐν δὲ τῇ τουρκικῇ ὡς ζ· βλ. ذال. Ἀριθμητικῶς σημαίνει 700 [βλ. ابجد], ἐν δὲ χρονολογίαις εἶναι συγκοπὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀραβικοῦ μηνὸς ذى الحجه ζὶ-λ-χιδζδζέ.

ذا } Α. ζά, συγκοπὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀραβικοῦ μηνός: ذى القعده ζι-λ-κα'ντέ.

ذا } Α. ζά, ἀντ. οὗτος, ἐκεῖνος [ἐν χρήσει ὡς ἕπεται]: — بعد μπά'ντε ζά, μετὰ τοῦτο· || كذا κέ-ζά, ὡς τοῦτο, ἐπίσης· § βλ. καὶ هذا.

ذابح } Α. ζαμπίχ [ρζ. ذبح] μτχ. ὁ σφάζων, σφάκτης: غنم — σφάκτης προβάτου [γανέμ]· || ذبيحه — σφάκτης σφαγίου [ζεμπιχά].

ذات } Α. ζάτ [βλ. ἑπόμ.] ὄν. θ. ἢ α. ὕπαρξις, οὐσία, σῶμα: بارى — ζάτι μπαρί, ἡ οὐσία τοῦ δημιουργοῦ, αὐτὸς ὁ Θεός· || — مصلحت ζάτι μασλαχάτ, ἡ οὐσία τῆς ὑποθέσεως: — مصلحتجه وظائفدن اوليان دعوى ἀγωγὴ ἥτις δὲν εἶναι τῆς ἁρμοδιότητος [δικαστηρίου] λόγῳ ὕλης· || مسئله — ζάτι μεσελέ, ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος, αὐτὸ καθ'ἑαυτὸ τὸ ζήτημα· || وقعه — ζάτι βακα'ά, τὸ σῶμα τοῦ ἐγκλήματος· || حد — نده χάντντι ζατινντά, ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ πράγματος, τῆς ὑποθέσεως, κατ'οὐσίαν· § πρόσωπον, ἄτομον: — كز ζατι-νίζ, τὸ ἄτομόν σας, ἢ — عاليكز ζάτι ἀλινίζ, τὸ ὑψηλὸν ὑμῶν ἄτομον, ὑμεῖς· [ἐπὶ γυναικῶν: — عاليه كز ζάτι ἀλιγενίζ, τὸ ὑψηλὸν ὑμῶν ἄτομον, ἢ — عليا كز ζάτι ὀλιανίζ, τὸ ὕψιστον ὑμῶν ἄτομον, ὑμεῖς]· || — عالئ حضرت پادشاهى ζάτι ἀλιΐ χαζρέτι παντισαχί, τὸ ὑψηλὸν ἄτομον τῆς Α.Α.Μ. || — شوكتسمات حضرت خلافتپناهى ζάτι σεβκὲτ-σιμάτι χαζρέτι χιλαφὲτ-πεναχί, τὸ ὑπεροχικὸν [κ.λ. τύπος μεγαλείου] πρόσωπον τοῦ Καλίφου, ἤτοι ἡ Α. Α. Μ. ὁ Καλίφης [ἐπὶ Σουλτάνων]· || — معاليسمات ζάτι μεαλὶ-σιμάτ, τὸ ἔξοχον [κ.λ. ὁ τύπος τῶν ἐξόχων ἀρετῶν] ἄτομον· || بالـ — μπι-ζ-ζάτ, αὐτοπροσώπως· || بـ — ى μπὶ-ζάτι-χι, αὐτοπροσώπως [ἐπὶ ἀνδρός]· || بـ — ها μπὶ-ζάτι-χα, αὐτοπροσώπως [ἐπὶ γυναικός]· || البين — ζάτσ-λ-μπεϊν, σχέσεις μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων· βλ. تأليف· || عائد — ه ὁ ἀφορῶν τὸ ἄτομον, ἀτομικός, προσωπικός· § πλθ. ذوات ζεβάτ.

ذات } Α. ζάτ [θ. τοῦ ذو βλ.] ἐπθ. κάτοχος: الزوج — ζάτου-λ-ζέβδζ, ἔγγαμος γυνή· || الحركه — ζάτου-λ-χαρεκέ, αὐτοκίνητος. § Ἡ λέξις αὕτη χρησιμεύει εἰς σχηματισμὸν ὅρων ἐπιστημονικῶν· [ἰατρ.]: الجنب — ζάτου-λ-τζένμπ, πλευρῖτις· || الرئه — ζάτου-ρ-ρι'έ, πνευμονία· || الكبد — ζάτου-λ-κέμπντ, ἡπατῖτις· || الكليه — ζάτου-λ-κιλγέ, νεφρῖτις· § [φυσ. ἱστ.] الاصبعين — ζάτου-λ-ὀσμπουάϊν, διδάκτυλα· || الالقاح الخفيه — ζάτου-λ-ἐλκάχι-λ-χαφιγέ, κρυπτόγαμα· || البطين — ζάτου-λ-μπατνέϊν, διγαστρικός· || التويج — ζάτου-τ-τεβεΐδζ, στεφανηφόρος· || الرأسين — ζάτου-ρ-ρε'σέϊν, δικέφαλος· || الفمين — ζάτου-λ-φεμμέϊν, δίστομος· || الفقرات — ζάτου-λ-φηκράτ, ὀστεόζωα σπονδυλωτά· || الفلقه — ζάτου-λ-φιλκά, μονοκοτυλήδονα· || الفلقتين — ζάτου-λ-φιλκατέϊν, δικοτυλήδονα· || βλ. كرسى.

ذاتاً } Α. ζάτ-εν, ἐπρ. οἴκοθεν, κατ'οὐσίαν, φύσει, κυρίως, ἄλλως τε: كتابك لزوم و اهميتى حقنده بحثه كيرشمكى زائد كوريرم — بو لزوم و اهميت كتابك مطالعه‌سيله ظاهر اولور θεωρῶ περιττὸν νὰ εἰσέλθω εἰς λόγον περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ σπουδαιότητος τοῦ βιβλίου τούτου· ἄλλως τε ἡ ἀνάγκη αὕτη καταφαίνεται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ.

ذاتى } Α. ζατ-ί, ἐπθ. ἀτομικός, προσωπικός, ἰδιαίτερος, ὁ ἐν τῷ ἀτόμῳ ἐνυπάρχων, φυσικός· § [λογ.] ἀτομικός [ἔννοια]: مهر — σφραγὶς ἀτομική, ἰδιαιτέρα [ἀντίθ. رسمى ἐπίσημος]· || شرف — τιμὴ ἀτομική, φύσει ἐνυπάρχουσα· § θ. ذاتيه: مزيت — πλεονέκτημα ἀτομικόν, φυσικόν· § ἐπρ. οἴκοθεν, κυρίως, φύσει.

ذاتيات } Α. ζατιγιάτ [πλθ. τοῦ ذاتيه] ὄν. θ. προσωπικότητες, ἀτομικότητες· § [λογ.] οὐσιώδη γνωρίσματα ἢ ἀναγκαῖα, ἰδιότητες σταθεραί, γενικαί [ἀντίθ. عرضيات].

ذاكر } Α. ζακίρ [ἐκ τοῦ ذكر] ἐπθ. ὁ ποιῶν μνείαν, λόγον, μνημονεύων: اسم — حق ὁ μνημονεύων τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀπαγγέλλων τὰ ὀνόματα τοῦ Θεοῦ· § ὄν. ψάλτης ἐν τοῖς μοναστηρίοις [تكيه] τῶν δερβισῶν, ψάλλων ὕμνους τῷ Θεῷ· § πλθ. ذاكرون ζακιρῦν καὶ ذاكرين ζακιρίν.

ذاكرلك } Τ. ζακιρλίκ, ὄν. τὸ ἔργον τοῦ ذاكر βλ.

ذاكى } Α. ζακὶ [ρζ. ذكاء] ἐπθ. οὗ ἡ ὀσμὴ διαπεραστική, ὀξεῖα: مشك — μόσχος ἔχων ὀσμὴν διαπεραστικήν.

ذال } Α. ζάλ, ὄν. θ. τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος [ذ]· καλεῖται καὶ معجمه — ζάλι μου'τζεμέ, ζὰλ τὸ ἔνστικτον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ [د] καλούμενον دال مهمله ντάλι μουχμελέ, ἄστικτον.

ذالق } Α. ζαλὴκ [ρζ. ذلق] ὄν. [ἰατ.]: — الامعا ζαλήκου-λ-ἐμ'ά, δυσεντερία.

ذاهب } Α. ζαχὶμπ [ἐκ τοῦ ذهاب, ρζ. ذهب] ἐπθ. ὁ πορευόμενος ἤτοι ἀκολουθῶν, πρεσβεύων, νομίζων, ὑποθέτων, φανταζόμενος. Ρμ. اولق — πορεύομαι, ἀκολουθῶ, πρεσβεύω, νομίζω φαντάζομαι, ὑποθέτω [δοτ.]: — او مذهبه اولدى ἠκολούθησεν ἢ ἐπρέσβευσε τὴν δοξασίαν ἢ τὴν θρησκείαν ἐκείνην· || بن ده بو طريقه — اولدم καὶ ἐγὼ ἠκολούθησα τὴν ὁδὸν ταύτην· || اوراده

بولنديكزه —اولشيدم ἐνόμισα ὅτι δὲν εὑρίσκεσθε ἐκεῖ.

ذاهل } Α. ζαχὶλ [ῥζ. ذهل , βλ. ذهول] ἐπθ. ὁ λησμονῶν, παραλείπων: — ذهن νοῦς λησμονῶν· || — كاتب γραμματεὺς παραλείπων.

ذائب } Α. ζαῖπ̇ [ῥζ. ذوب] ἐπθ. ὁ τηκόμενος, ἀναλυόμενος: — معدن μέταλλον τηκόμενον.

ذائق } Α. ζαῖκ [ῥζ. ذوق] ἐπθ. ὁ γευόμενος, γευθείς: — تلخ و شيرين ζαῖκι τέλχ οὐ ἑιρίν, ὁ γευθεὶς τὰς πικρίας καὶ τὰς ἡδονάς· || — موت ὁ γευθεὶς θανάτου, ἀποθανών· §θ. ذائقه : كل نفس ذائقة الموت κιούλλου νέφσιν ζαῖκατου-λ-μέβτ, πᾶσα ψυχὴ γευθήσεται θανάτου, ἤτοι πᾶς ἄνθρωπος θέλει ἀποθάνει· § γευστικός: قوۀ ذائقه ἡ γευστικὴ δύναμις, γεῦσις· βλ. ἑπόμ.

ذائقه } Α. ζαῖκὰ [θηλ. τοῦ προηγ.] ὄν. θ. γεῦσις κ. γοῦστο: بو شربت انك — سنه خوش كلدى τὸ ποτὸν τοῦτο δὲν ἦλθεν εὐάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν αὐτοῦ [τὸ γοῦστό του]· || بو شعر انك — سنه اويمدى ἡ ποίησις αὕτη δὲν συνεφώνησε πρὸς τὴν γεῦσίν του, δὲν τῷ ἤρεσε.

ذباب } Α. ζσπ̇άπ̇ ὄν. μυῖα: — طنين βόμβος μυίας· || — طيار ζσπ̇άπ̇ι ταγγιάρ, μυῖαι ἱπτάμεναι [ὀπτ.].

ذبابه } Α. ζσπ̇απ̇έ, ὄν. θ. ταὐτὸ ذباب βλ.

ذباله } Α. ζσπ̇αλέ, ὄν. θ. θρυαλλὶς κ. τὸ φιτίλι τοῦ κηροῦ.

ذبائح } Α. ζεπ̇αῖχ [πλθ. τοῦ ذبيحه] ὄν. θ. σφάγια, ζῶα θυσιαζόμενα τῷ Θεῷ.

ذبح } Α. ζέπ̇χ, ἀφ. θυσία, σφαγή: — قربان ἡ قرابين θυσία θύματος [κουρπ̇ὰν] ἡ θυμάτων [καραπ̇ὶν]. ‖Ρμ. θυσιάζω, σφάζω [αἰτ.].

ذبحه } Α. ζιπ̇χά, ὄν. θ. διφθερῖτις: — كاذبه ψευδὴς διφθερῖτις.

ذبحوى } Α. ζιπ̇χαβί, θ. ذبحويه ζιπ̇χαβιγέ, [ἐκ τοῦ προηγ.] ἐπθ. διφθεριτικός.

ذبول } Α. ζσπ̇ούλ, ἀφ. ὠχρίασις, κιτρίνισμα, μαρασμός: — شكوفه μαρασμὸς ἄνθους· || — چهره μαρασμὸς προσώπου.

ذبيح } Α. ζεπ̇ὶχ [ἐκ τοῦ ذبح] ἐπθ. σφαγιασθείς· ζῶον κατάλληλον ὅπως προσενεχθῇ θυσία τῷ Θεῷ· || — الله ζεπ̇ὶχ ὀλλάχ, καὶ — الـ ἐζ-ζεπ̇ὶχ, ὁ προσενεχθεὶς ὡς θυσία τῷ Θεῷ· ἐπίθετον τοῦ Ἰσραήλ, εἰς ὃν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἡ κατὰ τὴν παλαιὰν Γραφὴν διήγησις τῆς θυσίας τοῦ Ἰσαὰκ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ πατριάρχου Ἀβραάμ.

ذبيحه } Α. ζεπ̇ιχά [θηλ. τοῦ προηγ.] ὄν. θ. σφάγιον, ζῶον κατάλληλον ὅπως προσενεχθῇ θυσία τῷ Θεῷ· § πλθ. ذبائح ζεπ̇αῖχ.

ذخائر } Α. ζεχαῖρ [πλθ. τοῦ ذخيره] ὄν. θ. προμήθειαι, γεννήματα, σιτηρά: — مدخره προμήθειαι συνειλεγμέναι [μουτ̇αχηρέ]· || — فيأت τιμαὶ τῶν γεννημάτων.

ذخر } Α. ζόχρ, ὄν. προμήθεια, ἐφόδιον [ἠθικ.]: اعمال صالحه كشينك — آخرتيدر αἱ καλαὶ πράξεις εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ ἐφόδιον τοῦ μέλλοντος βίου.

ذخيره } Α. ζεχιρὲ κ. ζαχρὲ [ῥζ. ذخر] ὄν. θ. προμήθεια, ζωοτροφίαι, σιτηρά: — قيشلق ζωοτροφίαι τοῦ χειμῶνος· || خيلى — جمع ايلدى συνέλεξεν ἱκανὰς προμηθείας· || — فياتى ἡ τιμὴ τῶν σιτηρῶν· § πλθ. ذخائر ζεχαῖρ.

ذرات } Α. ζερράτ, πλθ. τοῦ ذره βλ.

ذراره } Α. ζσραρέ, ὄν. θ. πρᾶγμα ὅπερ ραίνει τις ὡς κόκκος, ψῆγμα.

ذرارى } Α. ζεραρί, πλθ. τοῦ ذريت βλ.

ذراع } Α. ζιρά', ὄν. πῆχυς: — اعشارى πῆχυς δεκαδικός· || — معمارى πῆχυς τεκτονικός· || يوز — عرصه γήπεδον ἑκατὸν πήχεων· § τὸ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ μέσου δακτύλου αὐτοῦ διάστημα, πῆχυς· § πλθ. ذراعات .

ذرائع } Α. ζερα'ΐ, πλθ. τοῦ ذريعه βλ.

ذرعى } Α. ζερ'ί, θ. ذرعيه ζερ'ιγὲ [ἐκ τοῦ ذراع] ἐπθ. ὁ διὰ τοῦ πήχεως μετρούμενος· βλ. καὶ مذروع .

ذروه } Α. ζιρβέ, ὄν. θ. κορυφή: — جبل κορυφὴ ὄρους· || — ستون κορυφὴ κίονος.

ذره } Α. ζερρέ, ὄν. θ. ἄτομον ὕλης ἢ μόριον· ἕκαστον τῶν λεπτῶν μορίων κόνεως, ἅτινα ἀόρατα ὄντα ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ φαίνονται ἐν τῇ δι' ὀπῆς ἢ παραθύρου εἰς σκοτεινὸν μέρος εἰσερχομένῃ δέσμῃ ἡλιακοῦ φωτός· || — قدر ζερρὲ καδάρ, ἤξ. ذرة ζερρέτουμα, ὡς μόριον, ἤτοι ἐλάχιστον πρᾶγμα, οὐδαμῶς [κουκκοῦτσι]· || — قدر حائز اهميت يوقدر δὲν ἔχει οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην [ὡς κόκκον] σπουδαιότητα· || — قدر عقلى يوق οὐδὲ κόκκον νοὸς ἔχει· || — قدر ضرر كلمز οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ζημία ἐπέρχεται· § πλθ· ذرات ζερράτ: — كائنات τὰ μόρια τῶν ὄντων, τοῦ παντός.

ذريت } Α. ζσρριγέτ, ὄν. θ. τέκνα, ἀπόγονοι, γενεά: — ى يوقدر δὲν ἔχει τέκνα, ἀπογόνους· || — كثرت πολυτεκνία, γονιμότης παραγωγική· || — جديده νέα γενεὰ [ἀνθρώπων]· || — ى توكنمك ἐξαντλεῖται ἡ γενεά του, ἐκλείπει· § πλθ. ذريات ζσρριγιάτ καὶ ذرارى ζεραρί.

ذريعه } Α. ζερι'ά, ὄν. θ. ἀφορμή, αἰτία: — حسنه καλὴ ἀφορμή· || تحرير اخلاصنامه يه — اتخاذ قلندى ἐχρησιμευσεν ὡς ἀφορμὴ εἰς γραφὴν φιλικῆς ἐπιστολῆς· || احترامات فائقه مك تأكيدينه — اتخاذ قلندى ἐχρησιμευσεν ὡς ἀφορμὴ πρὸς διαβεβαίωσιν τῶν ἐξόχων σεβασμάτων μου, ἢ δράττομαι τῆς περιστάσεως ὅπως διαβεβαιώσω κτλ.

ذقن } Α. ζεκάν, ὄν. πώγων κ. πηγοῦνι· τ. چكا.

ذكاء } Α. ζεκιά, ὄν. ἀγχίνοια, εὐφυΐα, νοημοσύνη: اطفالك — سى εὐφυΐα τῶν τυφλῶν. || ناصيه سنده لمعان ايتمكده در — پرتو ἡ ἀκτὶς τῆς εὐφυΐας λάμπει ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ· || — صاحب εὐφυής· || — اصحاب εὐφυεῖς.

ذكاره } Α. ζσκιαρέ, ὄν. θ. ἀνδρικότης, ἄρρεν φῦλον· βλ. ذكورت .

ذكاوت } Α. ζεκιαβέτ, ὄν. θ. εὐφυΐα, ἀγχίνοια· συνών. ذكا .

ذكاوتلى } Τ: ζεκιαβετ-λί, ἐπθ. εὐφυής, ἀγχίνους, νοήμων: — بر چوجق παῖς εὐφυής.

ذكر } Α. ζεκέρ, ὄν. ἄρρην [ἐπὶ ἀνθρώπων ἢ ζώων]· § πέος ἤτοι ἀνδρικὸν μόριον· § πλθ. ذكور ζσκιούρ, ἢ ذكران ζσκράν· βλ. λ.

ذكر } Α. ζίκρ, ἀφ. μνεία: — اسماء احبا μνεία τῶν ὀνομάτων τῶν φίλων· || — محل و ارادۀ حال ζίκρι μεχάλλ βὲ ἰρατ̇έϊ χάλ, μνεία τοῦ τόπου καὶ ἔννοια τοῦ πράγματος, ἤτοι ἐκ τοῦ περιέχοντος τὸ περιεχόμενον [σχημ. ῥητορ.]· || — آنف الـ ἄνιφου-ζ-ζίκρ, οὗ ἡ μνεία προηγήθη, ἢ — سالف الـ σάλιφου-ζ-ζίκρ, οὗ ἡ μνεία παρῆλθε, ἤτοι ὁ προδιαληφθείς, προμνησθείς· || — جميل μνεία καλή, εὔφημος, ἤτοι ἐνδεικτικὸν ἐπιμελείας καὶ καλῆς διαγωγῆς διδόμενον παρὰ τῆς σχολῆς πρὸς τοὺς μαθητάς· § ἀπαγγελία τῶν ὀνομάτων καὶ ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ. ‖Ρμ. μνείαν ποιοῦμαι, μνημονεύω, ἀναφέρω [αἰτ.]: اسمنى — ايلدى ἀνέφερε τὸ ὄνομά του· || احبابنى بر بر — ايلدى ἐποιήσατο μνείαν ἑνὸς ἑκάστου τῶν φίλων αὐτοῦ.

ذكران } Α. ζσκρὰν [πλθ. τοῦ ذكر ζεκέρ] ταὐτὸ ذكور βλ.

ذكور } Α. ζσκιοὺρ [πλθ. τοῦ ذكر ζεκὲρ] ὄν. ἄρρενες, ἄρρενα: — اطفال οἱ ἄρρενες τῶν παίδων, ἄρρενα· || — و اناث ἄρρενα καὶ θήλεα παιδία, ἢ ἄνδρες καὶ γυναῖκες.

ذكورت } Α. ζσκιουρὲτ καὶ ذكوره ζσκιουρὲ [ἐκ τοῦ προηγ.] ὄν. θ. ἀνδρικότης, ἄρρεν φῦλον: ذكورت و انوثت τὸ ἄρρεν φῦλον καὶ τὸ θῆλυ· || [βοτ.] احديت الذكوره ἐχατ̇ίγετου-ζ-ζσκιουρὲ μονανδρία· || ثنائى الذكوره σσναῖου-ζ-ζσκιουρὲ διανδρία.

ذكى } Α. ζεκὶ [ἐκ τοῦ ذكا] ἐπθ. εὐφυής, ἀγχίνους, νοήμων: — و غبى ὁ εὐφυὴς καὶ ὁ βλὰξ [γαπ̇ί]· || — چوجق εὐφυὴς παῖς· || — آدم εὐφυὴς ἄνθρωπος· || — حيوان ζῶον νοῆμον· § θ. ذكيه · § πλθ. اذكيا ἐζκιγιά: — عصر ى οἱ εὐφυεῖς τοῦ αἰῶνος, τῆς ἐποχῆς.

ذل } Α. ζσλλ, ὄν. εὐτέλεια, ταπείνωσις, αἶσχος, ὄνειδος: انك بوراده بولنمسى اداره خانه‌مز ايچون بر — در ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ ἐνταῦθα εἶναι αἶσχος διὰ τὸ ἡμέτερον γραφεῖον· || — موجب πρόξενον ταπεινώσεως, αἴσχους· || — سؤال τὸ αἶσχος τῆς ἐπαιτείας· || انسان ايچون — عظيم διὰ τὸν ἄνθρωπον μέγα αἶσχος.

ذلت } Α. ζιλλὲτ [ῥζ. ذل βλ.] ὄν. θ. ἐξευτελισμός: — ه دوچار ايتمك ἐξευτελίζω [αἰτ.]· || — ه دوچار اولمق ἐξευτελίζομαι.

ذلك } Α. ζάλικε, ἢ ζαλίκ, ἀντ. οὗτος [ἐν χρήσει ὡς ἑξῆς]: — بناء على π̇ινάεν ἀλὰ ζαλίκ, ἕνεκα τούτου, ἑπομένως, κατὰ συνέπειαν· || — مع μά'α ζαλίκ, μ' ὅλα ταῦτα, ἐν τούτοις· || كذلك κέ-ζαλικ, ἐπίσης [ὡς τοῦτο].

ذليل } Α. ζελὶλ [ῥζ. ذل] ἐπθ. εὐτελής, χαμερπής, ταπεινός: — و حقير εὐτελὴς καὶ καταπεφρονημένος· § θ. ذليله .

ذليلانه } Π. ζελιλ-ανέ, ἐπθ. ὁ ἀνήκων εὐτελεῖ, χαμερπεῖ· § ἐπρ. εὐτελῶς, χαμερπῶς.

ذم } A. ζέμμ, ρ.άφ. μομφή, ψόγος, κακολογία, κατηγορία : — و مدح ἔπαινος καὶ ψόγος· || ی — برینك ψόγος κατά τινος. ‖ Ρμ. μέμφομαι, ψέγω, κακολογῶ, κατηγορῶ [αἰτ.]: ایدیور — انی ψέγει τοῦτον ἢ τοῦτο.

ذمام } A. ζεμμάμ [ρζ. ذم] ἐπθ. ὁ ψέγων, ὁ κακολογῶν, ὁ ἔχων ἕξιν ἢ ἔργον τὴν κακολογίαν : — نمام νεμμάμι ζεμμάμ, συκοφάντης κακολογῶν.

ذمائم } A. ζεμαΐμ [πλθ. τοῦ ذمیمه , βλ. ذمیم] ὄν. θ. ἀξιόμεμπτα ἤθη.

ذمت } A. ζιμμέτ, ὄν. θ. χρέος, ὀφειλή, ὑποχρέωσις, καθῆκον: — ربوت ζιμμέτι πυνυθβέτ, χρέος υἱϊκόν· || — واجبه βαῦζιπέϊ ζιμμέτ, ἐπιβαλλόμενον καθῆκον: — صداقت واجبه وعبودیت καθῆκον ἐπιβαλλόμενον πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως· || — بوصله سی σημείωσις χρέους || — قید ایتك περνῶ εἰς χρέωσιν, εἰς τὸ λαβεῖν, χρεόνω· || فلانك — نده شو قدر غروش الحجم وار ἔχω λαβεῖν τόσα γρόσια παρὰ τοῦ δεῖνος [ζιμμετινδὲ = εἰς χρέος τοῦ δεῖνος]· || — اصحاب οἱ χρεωφειλέται· § ποσὸν ἀνῆκον εἰς δημόσιον ταμεῖον καὶ καταχρηστικῶς κατακρατούμενον: فلانك خزینه یه شو قدر غروش — ی واردر ὁ δεῖνα ἔχει ὀφειλὴν τόσων γροσίων εἰς τὸ Κυβερνητικὸν ταμεῖον, ἤτοι ὀφείλει κτλ. || — برائت περαέτι ζιμμέτ, ἡ μὴ ὀφειλὴ χρέους, τὸ ἀνεύθυνον, ἀθωότης: — تبریهٔ ایتك τεπριγέϊ ζιμμέτ ἰτμέκ, ἀποδεικνύω τὴν μὴ ὀφειλὴν χρέους, τὸ ἀνεύθυνον ἢ τὴν ἀθωότητα [ἀπὸ προσαπτομένης κατηγορίας] : — تبریهٔ مضبطه سی πρακτικὸν διδόμενον ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου εἰς ὑπάλληλον ἀπολυόμενον πρὸς πίστωσιν τοῦ ὅτι δὲν ὀφείλει τι εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· || — نه کچیرمك ζιμμετινὲ γκετσιρμέκ, περνῶ εἰς χρέος του χρήματα ξένα ἢ δημόσια, καταχρῶμαι, κατακρατεῖ· § προστασία χορηγουμένη ὑπὸ μουσουλμανικοῦ κράτους εἰς τοὺς μὴ μουσουλμάνους ὑπηκόους αὐτοῦ ἀπέναντι κεφαλικοῦ φόρου: — اهل ὑπήκοοι μουσουλμανικοῦ κράτους, πληρόνοντες κεφαλικὸν φόρον· βλ. ذمی ζιμμί· § πλθ. ذمم ζιμέμ καὶ β΄ πλθ. ذممات ζιμεμάτ.

ذمم } A. ζιμέμ [πλθ. τοῦ ذمت] ὄν. χρέη, ὀφειλαί: — ناس χρέη τοῦ λαοῦ, ἤτοι ὅσα ἔχει τις λαμβάνειν παρὰ διαφόρων· § β΄ πλθ. ذممات ζιμεμάτ.

ذممات } A. ζιμεμάτ, βλ. ذمم.

ذمی } A. ζιμμί, τὸ θ. ذمیه ζιμμιγέ, ὑπόφορος, ἤτοι ὑπήκοος μὴ μουσουλμάνος κράτους μουσουλμανικοῦ, πληρόνων κεφαλικὸν φόρον· § πλθ. ذمیون ζιμμιγιούν· βλ. رعایا.

ذمیم } A ζεμίμ [ρζ. ذم] ἐπθ. ἀξιόμεμπτος, κακός: — خلق ἦθος ἀξιόμεμπτον, κακόν § θ. ذمیمه: — اخلاق ἤθη ἀξιόμεμπτα, κακά· § πλθ. τοῦ θ. ذمائم ζεμαΐμ.

ذنب } A. ζένπ, ὄν. ἁμάρτημα: — عظیم ἁμάρτημα μέγα· § πλθ. ذنوب ζυνούπ: — مغفرت ἄφεσις ἁμαρτημάτων.

ذنب } A. ζενέπ, ὄν. οὐρά: — قطع κόψις οὐρᾶς· || — ذو ال ζοῦ-ζ-ζενέπ, ἡ — ابو ال ἔπου-ζ-ζενέπ, οὐροφόρος, κομήτης· || — نجم ذو ال ἀστὴρ [νέτζμ] κομήτης· § [βοτ.] μόσχος· || — الاسد ζενέπου-λ-ἐσέτ, λεονοῦρος [φυτὸν εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου]· § πλθ. اذناب ἐζνάπ.

ذنبی } A. ζενεπ-ί, θ. ذنبیه ζενεπιγέ, ἐπθ. μοσχωτὸς [βοτ.].

ذنوب } A. ζυνούπ [πλθ. τοῦ ذنب] ὄν. ἁμαρτίαι: — کثیرهٔ سبعه τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα.

ذنیب } A. ζυνεΐπ [ὑποκ. τοῦ ذنب] ὄν. μοσχίσκος [βοτ.],

ذو } A. ζοῦ [γεν. ذی ζί, αἰτ. ذا ζά· ἐν τῇ ὀθωμανικῇ εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἡ ὀνομ. ذو καὶ ἡ γεν. ذی βλ.] ἐπθ. κάτοχος: — القدر و الاحترام ζοῦ-λ-κάτρ βὲ-λ-ιχτιράμ, κάτοχος δυνάμεως καὶ σεβασμοῦ, ἰσχυρὸς καὶ σεβαστός· || — فنون ζοῦ φυνούν, κάτοχος ἐπιστημῶν, ἐπιστήμων· § σχηματίζει διαφόρους ἐπιστημονικοὺς καὶ τεχνικοὺς ὅρους: [μαθ.] — اثنا عشرة الوجوه ζοῦ ἰσνα ἀσέρετι-λ-βυτζούχ, δωδεκάεδρος· || — اربعة الاضلاع ζοῦ ἐρπέατι-λ-άτλά, τετράπλευρον· || — حد واحد ζοῦ χάττι βαχίτ, μονώνυμος· || — حدود کثیره ζοῦ χυτούτι κεσιρέ, πολυώνυμος· § [χημ. βοτ. φυσ. ἱστ.] — آرسنیق ζοῦ ἀρσενίκ, ἀρσενικοῦχος || — آزوت ζοῦ ἀζότ, ἀζωτοῦχος· || — الاذین ζοῦ-λ-ὀζεΐν, ὠτώεις· || — الازهار المتنیه ζοῦ-λ-ἐζχάρι-λ-μυσσεννιγέ, εὐθυανθής· || — الرجل الکفی ζοῦ-ρ-ριτζλι-λ-κεφφί, παλαμόποδα || — البزرین ζοῦ-λ-πεζρεΐν, δίσπερμα· || — البیضه ζοῦ-λ-πεϊζά, ὠοχωνωσθήκην, ὠοθηκοφόρος· || — ثدیه الثدی ζοῦ-σ-σεττί, μαστοφόρος [ζῶον]· || — الورقات ζοῦ σεμανίγετι-λ-βαρεκάτ, ὀκτάφυλλος· || — الرحم ζοῦ-ρ-ράχμ, ὁμαίμων, ὁμοπάτωρ· || — الجناحین ζοῦ-ρ-ριτζλεΐν, δίπους· || — الجناحین ζοῦ-λ-τζε-ναχεΐν, δίπτερα· || — الجناح الجلد ζοῦ-λ-τζενάχι-λ-μυτζελλέτ, δερμόπτερμος· || — ارلوقین ζοῦ-λ-βα-ρεϊκάτν, δίφυλλα· || — المصراع ζοῦ-λ-μισρά', θύραιον [γένος ὀστρακοδέρμων]· || — المصراعین ζοῦ-λ-μισρα'εΐν, δίθυρον, τὸ ἔχον τὰ δύο καλύμματα συνεχόμενα διὰ δέρματος [ἐπὶ ὀστράκων]· || — الماشین ζοῦ-λ-με'ασεΐν, ἀμφίβιος· || — الوجهین ζοῦ-λ-βετζχεΐν, τέρας ἔχον διπλοῦν πρόσωπον, δύο ὄψεις· § θ. ذات ζάτ· § πλθ. ذوی ζέβι.

ذوابه } A. ζυβαπέ, ὄν. σκόλλυς, προκόμιον [κεφαλῆς] § [ἀστρον]: — ذو ال ζοῦ-ζ-ζεβαπέ, κομήτης ἔχων προκόμιον [βλ. کیسودار] § πλθ. ذوابات ζυβαπάτ, καὶ ذوائب ζεβαΐπ.

ذوات } A. ζεβάτ [πλθ τοῦ ذات] ὄν. θ. πρόσωπα [ὑψηλά]: — عالیه πρόσωπα ὑψηλά: || — محترمه πρόσωπα σεβαστά· || — تاریخیه πρόσωπα ἱστορικά· § κάτοχοι: — الثدیه ζεβάτι-σ-σεττιγέ, μαστοφόρα.

ذوان } A. ζεβάν, ὄν. αἶρα, ζιζάνιον φυτρόνον μεταξὺ τοῦ σίτου.

ذوالجلال } A. ζοῦ-λ-τζελάλ, ὄν. ὁ κύριος τῆς δόξης, ὁ Θεός.

ذوالفقار } A. ζοῦ-λ-φικάρ, ὄν. ξίφος μυστηριῶδες, ὅπερ λέγεται ὅτι κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ διὰ τὸν Μωάμεθ, καὶ ὅπερ παρεχωρήθη ὑπ' αὐτοῦ τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ 'Αλῇ.

ذوالقرنین } A. ζοῦ-λ-καρνεΐν, ἐπθ. δίκερως, ὁ ἔχων δύο κέρατα [ἐπίθετον τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου ὡς κυρίου δύο ἠπείρων, ἤτοι Εὐρώπης καὶ 'Ασίας].

ذوالنون } A. ζοῦ-ν-νούν, ἐπθ. ὁ κύριος ἰχθύος· [ἐπίθετον τοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας διαμείναντος προφήτου 'Ιωνᾶ].

ذوائب } A. ζεβαΐπ, πλθ. τοῦ ذوابه βλ.

ذوب } A. ζέβπ καὶ ذوبان ζεβεπάν, ἀφ. τῆξις, ἀνάλυσις μετάλλου κτλ.: — برف τῆξις χιόνος· || — رصاص τῆξις μολύβδου.

ذوق } A. ζέβκ, ρ.άφ. γεῦσις, ἀρέσκεια, ὄρεξις [γοῦστο], ἡδονή, διασκέδασις : — كلام ἡδονὴ τοῦ λόγου· || — شراب ἡδονὴ ἢ εὐθυμία οἴνου· || — سلیم καλαισθησία· || — اهل ὁ ἀγαπῶν τὰς διασκεδάσεις, ἡδονάς· || — پنیر کرمیدر ὁ τυρὸς εἶναι τῆς ἀρεσκείας ὑμῶν [ζεβκινήζμι-πιρ], ἢ σᾶς ἀρέσει ὁ τυρός; || بو صورتله یولری — شاشرمق بزم مزدر ἀρέσει εἰς ἡμᾶς οὕτω νὰ περιπλανώμεθα· || — مه کیتمك ἢ كتك ἀρέσκομαι [πηγαίνει εἰς τὴν ἀρέσκειάν μου, ζεβκιμέ]: شو كوزل محللر پك — مه کیدی οἱ ὡραῖοι οὗτοι τόποι πολὺ μὲ ἤρεσαν· || — مه باقمق παρατηρῶ τὴν διασκέδασίν μου, ἀδιαφορῶ, δὲν σκέπτομαι ἄλλο τι ἢ πῶς νὰ διασκεδάσω· || — نه مجبور ἄνθρωπος ἀδιάφορος, ὅστις δὲν σκέπτεται ἢ τὴν διασκέδασίν του [ζεβκινέ]· || — ی چیقمق παρέρχεται ἡ ἡδονὴ ἕνεκα ἀπολαύσεως κατὰ κόρον· || — نی چیقارمق ἀπολαμβάνω ἡδονῆς τινος [ζεβκινή] οὕτως ὥστε νὰ κορεσθῶ καὶ νὰ μὴ θέλω πλέον· ‖ Ρμ. — ایتك κάμνω διασκέδασιν, διασκεδάζω, ἡδύνομαι, τέρπομαι· || — بولمق εὑρίσκω ἡδονὴν ἔν τινι πράγματι· || — المق λαμβάνω ἡδονήν, εὐφραίνομαι· || — ه المق περιγελῶ, ἐμπαίζω, σκώπτω· § πλθ. اذواق ἐζβάκ.

ذوق آشنا } Π. ζέβκ-άσινά, ἐπθ. ὁ εἰδὼς τὴν γεῦσιν, τὴν ἡδονὴν [τὸ γοῦστο], ὁ ἔχων καλαισθησίαν· § πλ. ذوق آشنایان ζέβκ-άσιναγιάν.

ذوقلنمك } T. ζεβκ-λενμέκ, ρμ. οὐδ. περιγελῶ, σκώπτω, περιπαίζω, χλευάζω, ἐμπαίζω [αἰτ.].

ذوقلنمه } T. ζεβκλενμέ [ἐκ τοῦ προηγ.] ὄν. ἀπαρ. σκῶψις, ἐμπαιγμός, χλεύη.

ذوقلی } T. ζεβκ-λῆ, ἐπθ. διασκεδαστικός, τερπνός: — ایدی آرابه عالی پك ἡ διασκέδασις διὰ τῶν ἁμαξῶν ἦτο πολὺ διασκεδαστική.

ذوقی } A. ζεβκ-ῆ, ἐπθ. ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ὄρεξιν, τὴν ἀρέσκειαν, ὁ τῆς ἀρεσκείας: بو بر امر — در حقیله تعریف اولنه ماز τοῦτο εἶναι πρᾶγμα τῆς ἀρεσκείας· δὲν δύναται νὰ περιγραφῇ ὡς δεῖ.

ذوقیاب } Π. ζεβκ-γιάπ, ἐπθ. ὁ εὑρίσκων ἡδονήν, ἡδυνόμενος, τερπόμενος. ‖ Ρμ. — ایتك ἡδύνω, τέρπω [αἰτ.]· || — اولمق ἡδύνομαι, τέρπομαι [τῇ ایله].

ذوقیات } A. ζεβκιγιάτ [πλθ. τοῦ ذوق] ὄν. θ. πράγματα ἢ ἀντικείμενα, μέσα διασκεδάσεως.

ذوى { A. ζέδι [πλθ. τοῦ ذو βλ.] ἐπθ. κάτοχοι, κύριοι, πεπροικισμένοι: المقول— ζέδι-λ-ὀκούλ, κάτοχοι νοός, λόγου, ἤτοι νοήμονες, λογικοί· || الاعتبار — ζέδι-λ-ἰτιπάρ, κάτοχοι ὑπολήψεως, εὐϋπόληπτοι· || الاقتدار — ζέδι-λ-ἰκτιδάρ, κάτοχοι δυνάμεως, ἰσχυροί, κραταιοί· ||. [Ζωολ.] الثدى — ζεδι-ς-σεδί, μαστοφόρα· || الفقار — ζέδι-λ-φεκάρ, σπονδυλωτά· § الارحام— ζέδι-λ-ερχάμ, ἀρθρωτά· ||— المفاصل ζέδι-λ-μεφασίλ, ἁπλοῖ κληρονόμοι [βλ. عصبه καὶ فروض].

ذهاب { A. ζεχάπ, ρ. ἀφ. ἀπέλευσις, ἀναχώρησις: و اياب — ἀναχώρησις καὶ ἐπιστροφὴ [ἰγιάπ]· § δοξασία, ἰδέα, εἰκασία, ὑπόθεσις [ἐσφαλμένη]· || صواب — δοξασία ὀρθὴ [σαβάπ]· || ده بولنمق — εὑρίσκομαι ἐν τῇ ἰδέᾳ, τῇ εἰκασίᾳ, νομίζω, εἰκάζω. ‖Ρμ. νομίζω, εἰκάζω, ὑποθέτω [δοτ.]: انى مدافعه ايتديكمه — بيورلسون ἂς μὴ νομισθῇ ὅτι ὑπερασπίζομαι αὐτόν.

ذهاباً { A. ζεχάπ-εν, ἐπρ. ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, δοξασίᾳ, νομίζων [δοτ.]: مبلغ مزبورك — قبول ايدلديكنه ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐγένετο δεκτὸν τὸ εἰρημένον ποσόν.

ذهب { A. ζεχέπ, ὄν. χρυσός: خالص — καθαρὸς χρυσός· || كاذب — ψευδὴς χρυσός· || ابو ال— ἔπου-ζ-ζεχέπ, ζάπλουτος [κ. λ. πατὴρ τοῦ χρυσοῦ].

ذهبى { A. ζεχεπ-ί, θ. ذهبيه ζεχεπιγὲ [ρζ. ذهب] ἐπθ. χρυσοῦς.

ذهيب { A. ζεχίπ [ρζ. ذهب] ἐπθ. κεχρυσωμένος· συνών. مذهب μυζεχχέπ, βλ.

ذهن { A. ζίχν, ὄν. πνεῦμα, νοῦς, διάνοια, μνήμη: قوتى ή يرلشديرمك — τοποθετῶ εἰς τὸν νοῦν [ζιχνιμὲ], βάλλω κατὰ νοῦν· || ايرمك — اتعاب— ايتمك κουράζω [ἰτάπ] τὸν νοῦν· || φθάνει [ἐρμὲκ] ὁ νοῦς, ή صيغمق — χωρεῖ ὁ νοῦς, ἐννοῶ [δοτ.]· || صرف — ايتمك σάρφι ζιχν ἐτμέκ, δαπανῶ ἤτοι μεταχειρίζομαι τὸν νοῦν, σκέπτομαι ἐπί τινος ἀντικειμένου, καταγίνομαι, ἐνασχολοῦμαι: بو موفقيتك استحصاليچون سنين وفيره دنبرو صرف — ايديور πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπιτυχίας ταύτης ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καταγίνεται· || مدن — چيرمك διέρχομαι διὰ τοῦ νοός, νοερῶς [ζιχνιμ-δὲν]· § πλθ. اذهان ἐζχάν.

ذهناً { A. ζίχν-εν, ἐπρ. κατὰ διάνοιαν, νοερῶς, διὰ τοῦ νοός, διανοητικῶς: — مشغول ἀπησχολημένος διανοητικῶς· || يورغون — κεκοπιακὼς τὴν διάνοιαν, τὸν νοῦν· || بر حسابى — بولق εὑρίσκω λογαριασμόν τινα νοερῶς.

ذهنلى { T. ζιχιν-λί, ἐπθ. νοήμων, εὐφυής.

ذهنى { A. ζιχν-ί, ἐπθ. διανοητικός, ὁ κατὰ διάνοιαν, νοερός: حساب — ὑπολογισμὸς νοερός· § θ. ذهنيه.

ذهول { A. ζοχούλ, ρ. ἀφ. παράλειψις ἀπὸ σκοποῦ· λήθη ἕνεκα ἐνασχολήσεως· ‖Ρμ. παραλείπω, λησμονῶ [τῇ دن]: مؤلف بو كلمه دن — ايتمشدر ὁ συγγραφεὺς παρέλειψεν ἢ ἐλησμόνησε τὴν λέξιν ταύτην.

ذى { A. ζὶ [γεν. τοῦ ذو βλ.] ἐπθ. κάτοχος, κύριος: شان — ζὶ-σάν, κάτοχος κλέους, κλεινός, ἔνδοξος· || قيمت — ζὶ-κιϊμέτ, πολύτιμος· || ثروت — ζὶ-σερβέτ, πλούσιος· || حيات — ζὶ-χαγιάτ, ζῶν· || روح — ζὶ-ρούχ, ἔμψυχος.

ذئاب { A. ζιάπ, πλθ. τοῦ ذئب βλ.

ذى الحال { A. ζὶ-λ-χάλ, ἐπθ. ὁ ἔχων τροπικὸν ἢ χρονικὸν διορισμὸν [حال χάλ] ἢ τὸ ὄνομα τὸ διοριζόμενον διά τινος τοιούτου διορισμοῦ· || حال و — ὁ τροπικὸς ἢ ὁ χρονικὸς διορισμὸς καὶ τὸ δι' αὐτοῦ διοριζόμενον ὄνομα.

ذى الحجه { A. ζὶ-λ-χιδζδζέ, ὄν. θ. ὄνομα τοῦ δωδεκάτου ἀραβικοῦ μηνὸς [κ. قربان آيى μὴν τῶν σφαγίων].

ذى القعده { A. ζὶ-λ-καδέ, ὄν. θ. ὄνομα τοῦ ἑνδεκάτου ἀραβικοῦ μηνὸς [π. ارالق آيى ὁ ἐν τῷ μεταξὺ μήν].

ذى اليد { A. ζὶ-λ-γέδ, ὄν. κάτοχος [νομ.]: منقول هر كيمك يدنده ايسه — اودر κάτοχος τοῦ κινητοῦ εἶναι ἐκεῖνος, εἰς οὗτινος τὰς χεῖρας τοῦτο εὑρίσκεται· || [δοτ.]: بر عقاره — اولمق εἶμαι κάτοχος κτήματός τινος, ἔχω αὐτὸ ὑπὸ τὴν κατοχήν μου.

ذى اليدلك { T. ζι-λ-γεδλίκ, ὄν. κατοχὴ [νομ]: متنازع فيه اولان عقارده — بينه ايله اثبات اولنمق لازمدر ἐν τῷ φιλονεικουμένῳ [μουνάζε'ουν φίχ] κτήματι ἡ κατοχὴ ἀποδεικνύεται διὰ μαρτυρικῆς ἀποδείξεως.

ذئب { A. ζίπ, ὄν. λύκος: بحرى — ἀναρριχίας [γένος ἰχθύων ἐκ τῶν λεγομένων ἀπόδων]· § ἐλάττωμα, ἁμάρτημα: يوسف — ἁμάρτημα τοῦ Ἰωσήφ, συνεκδ. ὁ ἀδίκως κατηγορούμενος· § πλθ. ذئاب ζιάπ.

ذيل { A. ζεϊλ, ὄν. κράσπεδον: طويل ال — ταβίλου-ζ-ζεϊλ, ὁ ἔχων μακρὰ τὰ κράσπεδα, ἐκτενής· || جبل — κράσπεδον ὄρους, πρόποδες· § παράρτημα, ὑστερόγραφον: دستورك — ايكنجى — ى τὸ δεύτερον παράρτημα τῶν ὀθωμανικῶν κωδίκων [ὀστούρ]· || مكتوب — ὑστερόγραφον ἐπιστολῆς· || على طريق ال — ἀλὰ ταρίκι-ζ-ζεϊλ, ἐν ὑστερογράφῳ· || [δοτ.]: نظامنامه‌نك بشنجى ماده‌سنه — اولمق اوزره قله النان ماده ἄρθρον συνταχθὲν ὡς παράρτημα εἰς τὸ πέμπτον ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ· § ἀπάντησις εἰς γράμμα [τεζκερὲν] δι' ὑποσημειώσεως: اولەرق — δι' ὑποσημειώσεως· § [βοτ.] الجذير — ζεϊλο-λ-δζεζίρ, φυσόρριζος· § πλθ. ذيول ζογιούλ.

ذيلاً { A. ζεϊλ-εν, ἐπρ. ἐν παραρτήματι, ὑποσημειώσει: يازيلان جواب — ἀπάντησις [εἰς γράμμα] γραφεῖσα ἐν ὑποσημειώσει.

ذيلى { A. ζεϊλ-ί, θ. ذيليه ζεϊλιγέ, ἐπθ. ὁ ἀνήκων εἰς ὑποσημείωσιν, εἰς ὑστερόγραφον.

ذيليات { A. ζεϊλιγιάτ [ἐκ τοῦ προηγ.] ὄν. θ. ὑποσημειώσεις.

ذى مدخل { A. ζὶ-μεδχάλ, ἐπθ. συνένοχος [τῇ ده].

ذيول { A. ζογιούλ, πλθ. τοῦ ذيل βλ.

ر { ρά, ρή, δωδέκατον γράμμα τοῦ τουρκικοῦ ἀλφαβήτου, προφερόμενον ὡς τὸ [ρ] τῆς ἑλληνικῆς [βλ. را]. Ἀριθμητικῶς σημαίνει 200 [βλ. ابجد]. Ἐν χρονολογίαις εἶναι συγκοπὴ τοῦ ὀνόμ. τοῦ ἀραβ. μηνὸς ربيع الاخر ρεπί'ου-λ-άχηρ.

راء { A. ρά, τὸ ὄνομα τοῦ γράμματος [ر]· καλεῖται καὶ راء مهمله ράϊ μυχμελέ, ἤτοι ἄστικτον·

را { ρά, συγκοπὴ τοῦ ὀνόμ. τοῦ ἀραβ. μηνὸς ربيع الاول ρεπί'ου-λ-έββελ, ἤτοι τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν λέξεων ربيع καὶ اول.

رابح { A. ραπίχ [ρζ. ربح] ἐπθ. ὁ ἐν τῇ ληψοδοσίᾳ κερδαίνων, κερδοσκόπος: تاجر — ἔμπορος κερδοσκόπος· § θ. رابحه κερδαλέος, κερδῷος: تجارت — ἐμπόριον κερδαλέον.

رابط { A. ραπίτ [ρζ. ربط] ἐπθ. ὁ ράπτων, συνδέων: حبل — δεσμός, κάλως συνδέων· || حرف — μόριον συνδέον, σύνδεσμος.

رابطه { A. ραπιτά, κ. ραπουτά [θ. τοῦ προηγ.] ὄν. θ. δεσμός, συνάφεια, σχέσις, ἀφοσίωσις, τάξις, κανών, διάταξις: اخوت — δεσμὸς ἀδελφότητος, ἀδελφικός· || محبت — δεσμὸς ἀγάπης, φιλίας· || قديمه — ἀρχαῖος δεσμός, σχέσις· || قطع — κόπτω τὸν δεσμόν, τὴν σχέσιν· || قلبيه — δεσμός, σχέσις ἐγκάρδιος· || ايشنده — سى يوقدر δὲν ἔχει τάξιν ἐν τῇ ἐργασίᾳ του· || ويرمك — δίδω τάξιν, τακτοποιῶ [δοτ.]· || يه — قومق θέτω εἰς τάξιν [αἰτ.]· || يه كيرمك — τακτοποιοῦμαι· § τὸ συνδετικὸν ἢ ὁ σύνδεσμος كه κί.

رابطه بند { Π. ραπιτά-πέντ, ἐπθ. ὁ τακτοποιῶν, συνδέων.

رابطه سز { T. ραπουτα-σήζ, ἐπθ. ὁ ἄνευ δεσμοῦ, συναφείας, τάξεως, ἀσυνάρτητος, ἄτακτος: كلام — λόγος ἀσυνάρτητος, ἄτακτος· || ايش — ἐργασία, ὑπόθεσις ἄτακτος· || آدم — ἄνθρωπος ἄτακτος· § ἐπρ. ἀτάκτως.

رابطه سزلق { T. ραπουτασηζ-λήκ, ὄν. ἀσυναρτησία, ἀταξία.

رابطه لى { T. ραπουτα-λή, ἐπθ. ὁ ἔχων συνάφειαν, τακτικός, ὁ ἐν καλῇ τάξει, κανονικός, καθὼς πρέπει· || ايش — ὑπόθεσις, ἐργασία τακτική, κανονική· || كلام — λόγος κανο-